

mos magistratus gerentes) nullo exemplo, neque vestra ex parte, neque nostro presentium, neque imminenti Italiae, urbiq; nostrae periculo, si ille parricida cum suis latronibus, navibus ex Asia, Syriaeque expulsus, Italiam petiisset, mederi, cum facile possent, voluerunt. Nonnullis etiam ipsi magistratus veniebant in suspicionem, detinuisse nos, et demorati esse, dum classis Dolabellae certior fieret de adventu nostro. Quam suspicionem consecuta res aliquot auxerunt, maximèque, quod subito ex Lycia Sext. Marius, et C. Titius, legati Dolabellae, à classe discesserunt, navique longa profugerunt onerariis relictis, in quibus colligendis non minimum temporis, laborisque consumpserunt. Itaque, cum Rhodo cum iis, quas habueramus, navibus in Lyciam venissemus, naves onerarias recepimus, dominisque restitimus: iidemque, quod maximè verebatur, ne posset Dolabella cum suis latronibus in Italiam venire, timere desiimus: classem fugientem persecuti sumus usque Sydam, quae extrema regio est provinciae. Ibi cognovi, partem navium Dolabellae difugisse, reliquas Syriam, Cyprumque petiisse, quibus disiectis, cum scirem C. Cassii, singularis civis, et ducis, classem maximam fore praesto in Syria, ad meum officium reverti: daboque operam, ut meum studium, et diligentiam vobis P. C. et reipub, praestem, pecuniamque, quam maximam poterò, et quam celerrimè, cogam, omnibusque cum rationibus ad vos mittam. Si percurrero provinciam, et cognovero, qui nobis, et reipub. fidem praestiterunt in conservanda pecunia à me deposita; quique scelere, ultrò deferentes pecuniam pu-

blicam, hoc munere societatem facinorum cum Dolabella inierunt; faciam vos certiores. De quibus, si vobis videbitur, si, ut meriti sunt, graviter constitueritis; nosque vestra auctoritate firmaveritis; facilius, et reliqua exigere vectigalia, et exacta servare poterimus. Interea, quò commodius vectigalia tueri, provinciamque ab injuria defendere possim; praesidium necessarium, voluntariumque comparavi. His litteris scriptis, milites circiter xxx. quos Dolabella ex Asia conscripserat, è Syria fugientes in Pamphiliam venerunt. Hi nuntiaverunt, Dolabellam Antiochiam, quae in Syria est, venisse: non receptum, conatum esse aliquoties vi introire, repulsum semper esse cum magno suo detrimento: itaque, centum circiter amissis, ægrisque compluribus relictis, noctu Antiochia profugisse Laodiceam versus: ea nocte omnes ferè Asiaticos milites ab eo discessisse: ex his ad octingentos Antiochiam rediisse, et se iis tradidisse, qui, à Cassio relictis, urbi illi praerant: cæteros per Amanum in Ciliciam descendisse: quo ex numero se quoque esse dicebant: Cassium autem cum suis omnibus copiis, nuntiatum esse, quadridui iter à Laodicea abfuisse, tum, cum Dolabella eò tenderet. Quamobrè opinione celerius, confido, sceleratissimum latronem pœnas daturum. iv. Non. Jun. Pergæ.

ARGUMENTUM.

Facta mentione benevolentiae Ciceronis erga se, suam dignitatem, suosque milites commendat; sequè, et illos optimè de rep. meritos affirmat.

C. Trebonius Cic. S. D.

Si vales, benè est. Athenas veni ad xi. Kalend.

Jun. atque ibi, quod maximè optabam, vidi filium tuum, deditum optimis studiis, summaque modestiæ fama. Qua ex re quantam voluptatem cœperim, scire potes etiam me tacente. Non enim nescis, quanti te faciam, et quàm pro nostro venterrimo, verissimoque amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare. Nihil adolescente tuo, atque adeo nostro (nihil enim mihi à te potest esse se junctum), aut amabilius omnibus iis, qui Athenis sunt, est, aut studiosius earum artium, quas tu maximè amas, hoc est, optimarum. Itaque tibi, quo verè facere possum, libentèr quoque gratulor, nec minùs etiam nobis; quod eum, quem necesse erat diligere, qualiscumque esset, talem habemus, ut libentèr quoque diligamus. Qui cum mihi in sermone injecisset, se velle Asiam visere, non modò invitatus, sed etiam rogatus est à me, ut id potissimùm, nobis obtinentibus provinciam, faceret. Cui nos et charitate, et amore tuum officium præstaturus, non debes dabitare. Illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus unà cum eo sit, ne putes in Asia feriaturum illum ab iis studiis, in quæ tua cohortatione incitatur, futurum. Nam illum paratum, ut videro, et ingressum pleno gradu, cohortari non intermitteremus, quò in dies longiùs, discendo, exercendoque se, procedat. Vos quid ageretis in republica cum has litteras dabam, non sciebam. Audiebam quædam turbulenta, quæ scilicèt cupio esse falsa, ut aliquandò otiosa libertate fruamur: quod vel minimè adhuc mihi contigit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pusillum laxamenti, concin-

navi tibi munusculum ex instituto meo: et dictum, cum magno nostro honore à te dictum, conclusi, et tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis videbor: turpitudine personæ ejus, in quam liberiùs invehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiæ nostræ, quæ justa est in ejusmodi et homines, et cives. Deinde, qui magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quàm nobis? cum, etiam si odio par fuerit in eos, quos læsit, tamen certè non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret. Tu, sicut mihi pollicitus es, adjunges me quamprimùm ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin, si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris, me minimam partem et rei, et amoris tui ferre. Vale, et matrem, meosque tibi commendatos habe. Die VIII. Kal. Jun. Athenis.

ARGUMENTUM.

Varia scribit de rumoribus è Syria allatis, de civitatis otio, de oratore à se scripto, de suo studio in Cornificium, is autem Syriam regebat, ut infra patet.

M. T. C. Q. Cornif. Collegæ S. D.

Grata mihi vehementèr est memoria nostri tua, quam significasti litteris: quam ut conserves, non quòd de tua constantia dubitem, sed quia mos est ità rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nuntiata sunt: quæ, quia tibi sunt propiora, quàm nobis, tuâ me causâ magis movent, quàm mea. Romæ summum otium est, sed ità, ut malis salubre aliquod, et honestum negotium:

quod spero fore, quia video id curæ esse Cæsari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quamdam, et licentiam nactum, scribere audaciùs, et cætera quidè m fortassè, quæ etiam tu concederes: sed proximè scripsi de optimo genere dicendi: in quo sæpè suspicatus sum, te à iudicio nostro, sic scilicèt, ut doctum hominem à non indocto, paululùm dissidere. Huic tu libro maximè velim ex animo, si minùs, gratiæ causa suffragere. Dicant tuis, ut eum, si velint, describant, ad teque mittant: puto enim, etiamsi rem minùs probabis: tamen in ista solitudine, quidquid à me profectum sit, iucundum tibi fore. Quòd mihi existimationem sit, dignitatemque commendas: facis tu quidè m omnium more; sed velim ac existimes, me cum amori, quem intèr nos mutuum esse intelligam, plurimùm tribuere, tum de summo ingenio, et de optimis tuis studiis, et de spe amplissimæ dignitatis ità iudicare, ut neminem tibi anteponom, comparem paucos. Vale.

ARGUMENTUM.

Purgat se de infrequentia litterarum: prudentiam Cornificii, gravitatemque laudat: præsentem reipstatum accusat, cum Cæsaris excusatione.

M. T. C. Cornificio Collegæ S. D.

Quod extremum fuit in epistola, quam à te proximè accepi, ad id primùm respondebo; animadverti enim hoc vos magnos oratores facere nonnunquam. Epistolas requiris meas; ego autem nunquam, cum mihi denuntiatum esset à tuis ire aliquem, non dedi. Quod mihi videor ex tuis lit-

teris intelligere, te nihil commissurum esse temerè, nec antè, quàm scisses, quò iste, nescio qui Cæcilius Bassus erumperet, quidquam certi constitutum: id ego et speraram prudentia tua fretus; et, ut confiderem, fecerunt tuæ gravissimæ litteræ. Idque ut facias quàm sæpissimè, ut, et quid tu agas, et quid agatur, scire possim, et etiam quid acturus sis, valdè te rogo. Etsi periniquo patiebar animo, te à me digredi: tamen eo tempore me consolabar, quòd et in summum otium te ire arbitrabar, et ab impendentibus magnis negotiis discedere. Utrumque contrà accidit. Istic enim bellum est exortum, hic pax consecuta: sed ejusmodi pax, in qua si adesses, multa te non delectarent: ea tamen, quæ ne ipsum Cæsarem quidè m delectent. BELLORUM enim civilium ii semper exitus sunt, ut non ea solùm fiant, quæ velit victor, sed etiam, ut iis mos gerendus sit, quibus adjuutoribus parva sit victoria. Equidem sic jam obdurui, ut ludis Cæsaris nostri æquissimo animo viderem T. Plancum, audirem Laberii, et Publii poemata. Nihil tam deesse scito, quàm quicum hæc familiaritèr, doctèque rideam. Is tu eris, si quamprimùm veneris: quod ut facias, non mea solùm, sed etiam tua interesse arbitror. Vale.

ARGUMENTUM.

Gratulatur de Syriæ administratione, eamque optat à bello vacuam: quòd si bellum sit, suadet, quid sit agendum.

M. T. C. Cornificio S. D.

Libentissimè legi tuas litteras: in quibus iucundissimum mihi fuit, quòd cognovi, meas tibi red-

ditas esse. Non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus esses: verebar, ut redderentur. Bellum, quod est in Syria, Syriamque provinciam tibi tributam esse à Cæsare, ex tuis litteris cognovi. Eandem rem tibi volo bene, et feliciter evenire. Quod ita fore confido, fretus, et industria, et prudentia tua. Sed de Parthici belli suspicione quod scribis, sanè me commovit; quantum copiarum haberes, cum ipse conjectura consequi poteram, tum ex tuis litteris cognovi. Itaque opto, ne se illa gens moveat hoc tempore, dum ad te legiones eæ perducantur, quas audio duci. Quod si pares copias ad configendum non habebis, non te fugiet uti consilio M. Bibuli, qui se oppido munitissimo, et copiosissimo tandiù tenuit, quandiù in provincia Parthi fuerunt. Sed hæc melius ex re, et ex tempore constitues. Mihi quidem usque curæ erit, quid agas, dum quid egeris, sciero. Litteras ad te nunquam habui cui darem, quin dederim, à te ut idem facias, peto, in primisque, ut ita ad tuos scribas, ut me tuum sciant esse. Vale.

ARGUMENTUM.

Focatur, quia Cornificius Sinuessanæ villæ hospitio uti noluerat, et crebras ab eo litteras petit.

M. T. C. Cornificio Collegæ S. D.

Gratæ mihi tuæ litteræ, nisi quod Sinuessanum diversoriolum contempsisti. Quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, et Pompejano reddideris. Sic igitur facies, meque amabis, et scripto aliquo lacesses. Ego enim respondere facilius possum, quam provocare. Quod si, ut est, cessabis, lacessam: nec

tua ignavia etiam inertiam afferet. Plura otiosus; hæc cum essem in senatu, exaravi. Vale.

ARGUMENTUM.

Commendat Anitium senatorem, ejusque negotia et dignitatem.

M. T. C. Cornificio S. D.

C. Anitius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam legatione libera: eum, velim, rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quam commodissimè sua negotia conficiat. In primisque, quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo: idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, et cognoveram, à summis viris factitarum. Hoc igitur mi Cornifici, facies: cæterisque rebus omnibus ejus dignitati, relque, si me amas, consul. Iderit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

ARGUMENTUM.

Narrat de statu reip. post Cæsaris mortem: hortaturque Cornificium, ut provinciam retineat in potestate reip.

M. T. C. Cornificio S. D.

Nos hic cum homine gladiatore omnium nequissimò, collega nostro, Antonio bellum gerimus, sed non pari conditione, contra arma verbis. At etiam de te concionatur: nec impunè; nam sentiet, quos lacessierit. Ego autem acta ad te omnia arbitrator perscribi ab aliis; à me futura debes cognoscere: quorum quidem non est difficilis conjec-

tura. Oppresa omnia sunt: nec habent ducem boni, nostrique longè gentium absunt. Pansa et sentit benè, et loquitur fortitèr. Hirtius noster tardius conualescit. Quid futurum sit, planè nescio. Spes tamen una est, aliquandò populum rom. majorum similem fore. Ego certè reipub. non deero: et, quidquid acciderit, à quo mèa culpa absit, animo forti feram. Illud profectò, quoad potero, tuam famam, et dignitatem tuebor. Ad XIII. Kal. Jan. senatus frequens mihi est assensus, tum de cæteris rebus magnis, et necessariis, tum de provinciis ab iis, qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, nisi quid ex S. C. successisset. Hoc ego cum reip. causa censui, tum meherculè in primis retinendæ dignitatis tuæ. Quamobrem te amoris nostri causa rogo, reipub. causa hortor, ut ne cui quidquam juris in tua provincia esse patiare, atque ut omnia referas ad dignitatem, qua nihil potest esse præstantius. Verè tecum agam, ut necessitudo nostra postulat: in Sempronio, si meis litteris obtemperasses, maximam ab omnibus laudem adeptus esses. Sed illud et præterii, et leviùs est: hæc magna res est. Fac, ut provinciam retineas in potestate reipub. Plura scripsissem, nisi tui festinarent: itaque Cherippo nostro me velim excuses. Vale.

ARGUMENTUM.

Primum respondet ad ea, que de provincia Cornificii à Stratorio cognoverat: deinde quasi forma reip. mittit: et philosophiam laudat.

M. T. C. Cornificio S. D.

Omnem conditionem imperii tui, statumque

provinciae mihi demonstravit Stratorius. O multa intolerabilia locis omnibus! Sed, quò tua major dignitas, eò, quæ tibi acciderunt, minùs ferenda. Neque enim, quæ tu propter magnitudinem, et animi, et ingenii moderatè fers, à te non ulciscenda sunt, etiamsi non sint dolenda. Sed hæc posterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certò scio. Quod ni ita putarem, ipse perscriberem, in primisque Cæsaris Octaviani conatum: de quo multitudinè fictum ab Antonio crimen videtur, ut in pecuniam adolescentis impetum faceret. Prudentes autem, et boni viri et credunt factum, et probant. Quid quæris? magna spes est in eo. Nihil est, quod non existemetur laudis, et gloriæ causâ facturus. Antonius autem, noster familiaris, tanto se odio esse, intelligit, ut, cum interfectores suos domi comprehenderit, rem proferre non audeat. Ad VII. id. Octob. Brundisium venerat, profectus obviam legionibus Macedonicis quatuor: quas sibi conciliare pecunia cogitabat, easque ad urbem adducere, et in cervicibus nostris collocare. Habes formam reipub. si in castris potest esse reip. in qua tuam vicem sæpè doleo, quòd nullam partem per ætatem sanæ, et salvæ reip. gustare potuisti. Atque antehac quidè sperare saltè licebat; nunc etiam illud ereptum est. Quæ enim spes est, cum in concione dicere ausus sit Antonius, Canutium apud eos locum sibi quærere, quibus, se salvo, locus in civitate esse non posset? Equidè et hæc, et omnia, quæ homini accidere possunt, sic fero, ut magnam habeam philosophiæ gratiam, quæ me non modò à solitudine abducit, sed etiam contra omnes for-

tunæ impetus armat. Tibique idem censeo faciendum, nec, à quo culpa absit, quidquam in malis numerandum. Sed hæc tu meliùs. Stratorium nostrum cum semper probassem, tum maximè in tuis rebus summam ejus fidem, diligentiam, prudentiamque cognovi. Da operam, ut valeas. Hoc mihi gratius facere nihil potes.

ARGUMENTUM.

Hortatur Cornificiam, ut omni cura in reip. incumbat; scribit de legatis ad Antonium à senatu missis; Pinarium commendat.

M. T. C. Cornificio S. D.

Ego nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modò laudandi tui, sed ne ornandi quidè. Sed mea studia ergà te, et officia malo tibi ex tuorum litteris, quàm ex meis esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in reipub. incumbas. Hoc est animi, hoc est ingenii tui, hoc ejus spei, quam habere debes amplificandæ dignitatis tuæ. Sed hac de re aliàs ad te pluribus. Cum enim hæc scribebam, in expectatione erant omnia. Nondùm legati redierant, quos senatus non ad pacem deprecandam, sed ad bellum denuntiandum miserat, nisi legatorum nuntio paruisset. Ego tamen, ut primùm occasio data est, meo pristino more reip. defendi: me principem senatui, populoque R. professus sum: nec, posteaquàm suscepi causam libertatis, minimum tempus amisi tuendæ salutis, libertatisque communis. Sed hæc quoquè te ex aliis malo. T. Pinarium, familiarissimum meum, tanto tibi studio commendo, ut ma-

jore non possim: cui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter studia communia sum amicissimus. Is procurat rationes, negotiaque Dionysii nostri, quem et tu multum amas, et ego omnino plurimum. Ea tibi ego non debeo commendare, sed commendo tamen. Facies igitur, ut ex Pinarii, gratissimi hominis litteris tuum et ergà illum, et ergà Dionysium studium perspiciamus. Vale.

ARGUMENTUM.

Scribit ex litteris Cornificii S. C. esse factam; hortatur, ut reip. causam amplectatur. Lucejo se nulla re defuturum pollicetur.

M. T. C. Cornificio S. D.

Liberalibus litteras accepi tuas, quas mihi Cornificius altero vicesimo die, ut dicebat, reddidit. Eo die non fuit senatus, neque postero. Quinque quatribus, frequenti senatu, causam tuam egi, non invita Minerva. Etenim eo ipso die senatus decrevit, ut Minerva nostra custos urbis, quam turbo dejecerat, restituèretur. Pansa tuas litteras recitavit. Magna senatus approbatio consecuta est cum summo gaudio, et offensione Minotauri, id est Calvisii, et Tauri. Factum de te S. C. honorificum. Postulabatur, ut etiam illi notarentur: sed Pansa clementior. Ego, mi Cornifici, quo die primùm in spem libertatis ingressus sum, et, cunctantibus cæteris, ad xiii. Kalend. Jan. fundamenta reip. jeci: eo ipso die providi multum, atquè habui rationem dignitatis tuæ. Mihi enim est assensus: senatus de obtinendis provinciis. Nec verò postea destiti labefactare eum, qui summa

cum tua injuria, contumeliaque reipub. provinciam absens obtinebat. Itaque crebras, vel potius quotidianas compellationes meas non tulit, seque in urbem recepit invitus; neque solum spe, sed certa re jam, et possessione turbatus est. Meo justissimo, honestissimoque convicio te tuam dignitatem summa tua virtute tenuisse, provinciarumque honoribus amplissimis affectum, vehementer gaudeo. Quod te mihi de Sempronio purgas, accipio excusationem: fuit enim illud quoddam cæcum tempus servitutis. Ego tuorum consiliorum auctor, dignitatisque fautor, iratus temporibus, in Græciam, desperata libertate, rapiebar, cum me Etesia, quasi boni cives, relinquentem temp. prosequi noluerunt: Austerque adversus maximo flatu me ad tribules tuos Rhegium retulit: atque inde ventis, remisque in patriam omni festinatione properavi; postridièque in summa reliquorum servitute liber unus fui: sic sum in Antonium in- vectus, ut ille non ferret, omnemque suum violentum furorem in me unum effunderet, meque cum elicere vellet ad cædis causam, tum tentaret insidiis: quem ego ructantem, et nauseantem con- jeci in Cæsaris Octaviani plagas. Puer enim egregius præsidium sibi primum, et nobis, deindè summæ reipub. comparavit: qui nisi fuisset, Antonii reditus à Brundusio pestis patriæ fuisset. Quæ deinceps acta sint, scire te arbitror. Sed redeamus ad illud, undè divertimus. Accipio excusationem tuam de Sempronio. Neque enim statui quid in tanta perturbatione habere potuisti. Nunc hic dies aliam vitam affert, alios mores postulat, ut ait Terentius. Quamobrèm, mi Quinte, cons-

cende nobiscum, et quidè ad puppim. Una navis est jam bonorum omnium: quam quidè, nos damus operam, ut rectam teneamus, utinàm prospero cursu! Sed, quicumque venti erunt, ars nostra certè non aberit. Quid enim præstare aliud virtus potest? Tu fac, ut animo magno sis, et excelso, cogitesque, omnem dignitatem tuam cum rep. conjunctam esse debere. P. Lucejum mihi meum commendas, quem quibuscumque rebus poterò, diligentèr tuebor. Hirtium quidè et Pansam collegas nostros, homines in consulatu reip. salu- fares, alieno sane tempore amisimus, rep. Antonio quidè latrocinio liberata, sed nondum omninò explicata: quam nos, si licebit, more nostro tuebimur: quamquam admodum sumus jam defatigati: sed NULLA lasitudo impedire officium, et fidem debet. Verùm hæc hactenùs. Ab aliis te de me, quam à me ipso, malo cognoscere. De te audiebamus ea, quæ maxime vellemus. De Cn. Minutio, quem tu quibusdam litteris ad cælum laudibus extulisti, rumores duriores erant. Id quale sit, omninòquè quid istic agatur, facias me velim certiorem. Vale.

ARGUMENTUM.

Hæredes Turii commendat.

M. T. C. Cornificio S. D.

Q. Turius, qui in Africa negotiatus est, vir bonus, et honestus, hæredes fecit similes sui: Cn. Saturninum, Sex. Aufidium, C. Annejum, Q. Considium Gallum, L. Servilium Posthumum, C. Ru-

bellinum. Ex eorum oratione intellexi, gratiarum actione eos magis egere, quam commendatione. Tanta enim liberalitate se tua usos prædicabant, ut iis plùs à te tributum intelligerem, quam ego auderem te rogare. Audebo tamen; scio enim quantum ponderis mea commendatio sit habitura. Quare à te peto, ut ad eam liberalitatem, qua sine meis litteris usus es, quam maximus his litteris cumulus accedat. Caput autem est mea commendationis, ne patiare Erotem Turium, Q. Turii libertum, ut adhuc fecit, hæreditatem Turianam avertere; cæterisque omnibus rebus habeas eos à me commendatissimos. Magnam ex eorum splendore, et observantia capies voluptatem. Quod ut velis, te vehementer etiam, atque etiam rogo. Vale.

ARGUMENTUM.

Aufidii equitis R. Africana negotia commendat.

M. T. C. Cornificio S. D.

Sex. Aufidius et observantia, qua me colit, accedit ad proximos: et splendore equitis romani nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatissime moribus, ut summa severitas summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, ita commendo, ut majore studio, magisque ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat, meas apud te litteras maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo. Vale.

ARGUMENTUM.

Cornificii factum non probat: quia non animadverterat in quosdam Lilybæo minantes: studium in repub. laudat. De omittenda gratiarum actione assentitur, addit de pecunia, et de rep.

M. T. C. Cornificio S. D.

Assentior tibi, eos quos scribis Lilybæo minari, istic penas dare debuisse: sed metuisti, ut ais, ne nimis liber in ulciscendo viderere. Metuisti igitur, ne gravis civis, ne nimis fortis, ne nimis te dignus viderere. Quod societatem reipub. conservandæ tibi mecum à patre acceptam, renovas, gratum est: quæ societas inter nos semper, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud, quod mihi tuo nomine gratias agendas non putas. Nec enim id inter nos facere debemus. Senatus sæpius pro dignitate tua appellaretur, si, absentibus consulibus, unquam, nisi ad rem novam, cogeretur. Itaque nec de H. S. xx. nec de H. S. dcc. quidquam agi nunc per senatum potest. Tibi autem ex S. C. imperandum; mutuumque sumendum censeo. In repub. quid agatur, credo, te ex eorum litteris cognoscere, qui ad te acta debent perscribere, ego sum spe bona: consilio, cura, labore non desum: omnibus inimicis reipub. esse me acerrimum hostem præ me fero. Res neque nunc difficili loco mihi videtur esse: et fuisset facilissimo, si culpa à quibusdam abfuisset. Vale.

ARGUMENTUM.

Commendat studiosè L. Ælii Lamie negotia, eumque suspectum Cornificio, quasi offuisset cuidam S. C. contra dignitatem ejus, excusat.

M. T. C. Cornificio S. D.

Non modò tibi, cui omnia nostra notissima sunt, sed neminem in populo rom. arbitror esse, cui sit ignota ea familiaritas, quæ mihi cum L. Lamia est. Etenim magno theatro spectata est, tum cum est ab A. Gabinio Cos. relegatus, quòd libere, et fortiter salutem meam defendisset. Nec ex eo amor inter nos natus est: sed, quòd erat vetus, et magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitavit. Ad hæc officia, vel merita potius, jucundissima consuetudo accedit, ut nullo prorsus plus homine delecter. Non puto, te jam expectare, quibus eum tibi verbis commendem. Causam enim tanti amoris intelligis. Quæ verba desideret, iis me omnibus usum putato. Tantum velim existimes, si negotia Lamia, procuratores, liberos, familiam, quibuscumque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum, quam si ea tua liberalitas pertinuisset ad rem familiarem meam. Nec dubito, quin sine mea commendatione, quod tuum est iudicium de hominibus, ipsius Lamia causa studiosè omnia facturus sis. Quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui S. C. quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo Lamiam affuisse: qui omninò consilibus illis nunquam affuit scribendo. Deindè omnia tum falsa S. C. deferebantur. Nisi fortè etiam illi Semproniano S. C. me censes affuisse, qui ne Romæ quidem tum fui, ut de eo ad te scripsi te recenti. Sed hæc hactenus. Te, mi Cornifici, etiam atque etiam rogo, ut omnia Lamia negotia, mea putes esse; curesque, ut intelligat, hanc commendatio-

nem maximo sibi usui fuisse. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura, ut valeas.

ARGUMENTUM.

Officium litterarum requirenti Cornificio se purgat: scribit de bello Antoniano renovato, de suo studio in amicitia colenda, aliisque de rebus.

M. T. C. Cornificio S. D.

Ita ne præter litigatores nemo ad te meas litteras? multæ istæ quidè. Tu enim perfecisti, ut nemo sine litteris meis tibi se commendatum putaret. Sed quis unquam tuorum mihi dixit esse, cui darem, quin dederim? Aut quid mihi jucundius, quam, cum coram tecum loqui non possim, aut scribere ad te, aut tuas legere litteras? Illud magis mihi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi meo arbitratu facultas nulla detur. Non enim te epistolis, sed voluminibus lacesserem, quibus quidè me à te provocari oporteret. Quamvis enim occupatus sis, otii tamen plus habes, aut, si ne tu quidem vacas, noli impudens esse, nec mihi molestiam exhibere, et à me litteras crebriores, cum tu mihi raras mittas, flagitare. Nam cum antea distinebar maximis occupationibus, propterea quòd omnibus curis rempublicam mihi tuendam putabam; tum hoc tempore multò distineor vehementius. Ut enim gravius ægròtant ii, qui, cum levati morbo viderentur, in eum de integro inciderunt: sic vehementius nos laboramus, qui, profligato bello ac penè sublato, renovatum bellum gerere conamur. Sed hæc hactenus. Tu tibi, mi Cornifici,

fac, ut persuadeas, non esse me tam imbecille animo, ne dicam inhumano, ut à te vinci possit aut officiis, aut amore. Non dubitabam equidem, verumtamèn multò mihi notiozem amorem tuum effecit Cherippus. O hominem sempèr illum quidèm mihi aptum, nunc verò etiam suavem! vultus meherculè tuos mihi expressit omnes, non solum animum, ac verba pertulit. Itaque noli vereri, ne tibi succensuerim, quòd eodem exemplo ad me, quo ad ceteros. Requisivi equidèm proprias ad me unum à te litteras, sed neque vehementèr, et amantèr. De sumptu, quem te in rem militarem facere, et fecisse dicis, nihil sanè possum tibi opitulari: proptereà quòd et orbis est senatus, consulibus amissis, et incredibiles angustia pecunia publicæ: quæ conquiritur undiquè, ut optimè meritis militibus promissa solvantur; quòd quidem fieri sine tributo posse non arbitror. De Attio Dionysio nihil puto esse, quoniam mihi nihil dixit Stratorius. De P. Lucejo nihil tibi concedo, quo studiosior ejus sis, quam ego sum. Est enim nobis necessarius. Sed à magistris cum contenderem de proferendo die, probaverunt mihi, sese, quò minùs id facerent, et compromisso, et jurejurando impediri. Quarè veniendum arbitror Lucejo. Quamquam, si meis litteris obtemperavit, cum tu hæc leges, illum Romæ esse oportebit. Cæteris de rebus, maximeque de pecunia, cum Pansa mortem ignorares, scripsisti quæ per nos ab eo consequi te posse arbitrare. Quæ te non fefellissent, si viveret. Nam te diligebat. Post mortem autem ejus quid fieri posset, non videbamus. De Venulejo,

Latino, Horatio, valdè laudo. Illud non nimium probo, quòd scribis, quo illi animo æquiore ferrent, te tuis etiam legatis lictores ademisse. Honore enim digni cum ignominia dignis non erant comparandi: eosque ex S. C. si non decedunt, cogendos, ut decedant, existimo. Hæc ferè ad eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, velim tibi persuadeas, non esse mihi meam dignitatem tua chariorem. Vale.

~~~~~
M. T. CICERONIS

EPISTOLARUM

AD C. MEMMIUM, ET ALIOS,

LIBER XIII.

ARGUMENTUM.

Memmius, lege Pompeja de ambitu, ut Appianus tradit lib. 2. de bel. civ. condemnatus, Athenis exul habitabat, ab eo petit Cicero, ut in gratiam redeat cum Patrone, Epicureo, eique locum concedat, ubi Epicurus habitaverat. Ibat Cicero in provinciam, cum hæc scripsit, ut in ep. 11. lib. 5. ad Att.

M. T. C. Memmio S. D.

Et si non satis mihi constiterat, cum aliqua ne animi mei molestia, an potiùs libentèr te Athenis visurus essem, quòd injuria, quam accepisti, do-